

ב"ה

פרשת משפטים

שבועת ה' תהיה
משפטים כב, י.

משביעים אותו על דעת בית דין... של מעלה

כותב הרמב"ם "כשמשיבים הדיינים את הנשבע אומרים לו לא על דעתך אנו משיבים אותך אלא על דעתנו"^[1].

ובהקדמה: בהתחלת ספר התניא: "תניא [בסוף פרק ג. דנדה] משיבים אותו תהי צדיק וכו' " – ולאחרי אריכות הביאור בפרטי הדרגות דצדיק ובינוני כו', עד להפלאת מעלת הבינוני ש"לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם"^[2] – מבאר המשך המאמר (ד"משיבים אותו כו") "היה בעיניך כרשע"^[3], "כרשע" דייקא, "ולא רשע ממש, אלא שיחזיק עצמו בינוני"^[4], כלומר, לא דרגת צדיק, "שאיך כל אדם זוכה להיות צדיק ואין לאדם משפט הבחירה בזה כל כך", אלא דרגת בינוני ("אל תהי רשע"). ש"מדת הבינוני היא מדת כל אדם ואחריה כל אדם ימשוך, שכל אדם יכול להיות בינוני בכל עת ובכל שעה"^[5].

ואינו מובן: כיצד מתאים ענין זה עם המציאות בפועל כפי שידע איניש בנפשיה!? וכידוע הפתגם של ר' הלל מפאריטש "הלואי בינוני"!

וההסברה בזה - על פי מה שכתב הרמב"ם... "כשמשיבים הדיינים את הנשבע אומרים לו לא על דעתך אנו משיבים אותך אלא על דעתנו":

כאשר בית-דין של מעלה "משיבים אותו (לפני צאתו לאויר העולם) תהי צדיק ואל תהי רשע" – אין שבועה זו על דעת האדם דלמטה, אלא על דעת בית-דין של מעלה.

ומצד הדעת דבית-דין של מעלה – הרי:

א) בית-דין של מעלה יודע מעמדו ומצבו של האדם בְּעֵת עשיית המצוה, או בְּעֵת שנכשל חס ושלום בענין של חטא (על כל פנים חטא מלשון חסרון), הקשיים המיוחדים שלו וכו' וכו', ובמילא, יתכן שמצוה אחת, אפילו מצוה קלה, נחשבת אצלו לריבוי גדול, עולם ומלואו, שלא בערך לגבי כמה ענינים בלתי-רצויים – על דרך מה שכתב הרמב"ם^[6] "שיקול זה (חשבון הזכיות כו') אינו לפי מנין הזכיות והעוונות אלא לפי גודלם, יש זכות שהיא כנגד כמה עוונות", מצד איכות המצוה, או מצד מעמדו ומצבו של האדם כו', ומסיים, "ואין שוקלין אלא בדעתו של א-ל דעות, והוא היודע היאך עורכין הזכיות כנגד העוונות".

ב) בית-דין של מעלה יודע שכאשר יהודי נכשל חס ושלום בענין בלתי-רצוי, אין זה אלא לפי שעה בלבד, ובודאי שסופו לעשות תשובה, כמו שכתוב^[7] "לא ידח ממנו נדח", שאז נהפכים אפילו הזדונות לזכיות^[8].

ג) בית-דין של מעלה יודע שגם באותה שעה שנכשל, חס ושלום, בענין בלתי-רצוי, אין זה מצד רצונו האמיתי, כפסק דין הרמב"ם^[9] שכל אחד ואחת מישראל "רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו".

ומכיון שכן, הרי השבועה "תהי צדיק ואל תהי כו'" היא מלכתחילה על יסוד הידיעה דכל הנזכר לעיל, ובמילא, גם כאשר דנים את האדם לוקחים בחשבון כל הנזכר לעיל – נוסף לכך שגם ה"דין" עצמו הוא באופן של חסד ביחס לבית-דין של מְטָה, שלכן, בנוגע לבית-דין של מְעָלָה מועילה תשובה, מה שאין כן בנוגע לבית-דין של מְטָה (כידוע תשובת הנודע ביהודה^[10]).

ולכן, גם כאשר מצד החשבון-צדק שעושה בנפשו מגיע למסקנה ש"הלואי" שהיה בדרגת בינוני – הרי, בידעו שהשביעוהו מלכתחילה על דעת בית-דין של מעלה, ולא על דעתו, אזי, החשבון-צדק שמצד דעתו אינו מביא אותו למצב ש"ירע לבבו ויהיה עצב ולא יוכל לעבוד ה' בשמחה ובטוב לבב", אלא אדרבה – שמוסיף בעבודתו מתוך שמחה וטוב לבב, כולל ובמיוחד – תשובה בשמחה, תשובה עילאה, עד כדי כך, שאפילו אם היה איזה ענין בלתי רצוי, הרי הוא מתהפך לטוב, כאמור, "זדונות נעשו לו כזכיות".

קטע משיחת בה"ב – ה' י"א ט"ו אייר, רשימת השומעים בלתי מוגה
תו"מ ה'תשמ"ח ח"ג ע' 265

- [\[1\]](#) רמב"ם הל' שבועות ב, טז.
- [\[2\]](#) ריש פרק יב.
- [\[3\]](#) ריש פרק א.
- [\[4\]](#) פרק יג.
- [\[5\]](#) ריש פרק יד.
- [\[6\]](#) הל' תשובה ג, ב.
- [\[7\]](#) שמואל ב. יד, יד.
- [\[8\]](#) יומא פו, ב.
- [\[9\]](#) הל' גירושין ספ"ב.
- [\[10\]](#) או"ח מהדו"ק סל"ה.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי , אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה , צבייה זלאטע רייזל , שמואל , מנחם מענדל , ישראל אריה לייב , יוסף יצחק ,
שניאור זלמן , חיה מושקא , אברהם דוד , אהרן , חנה